

Magyar Nemzet

027

1973 JUL 25

Szerda, 1973. július 25.

Kell a jó könyvtár

Számok az olvasásról

A kellemesen kialakított könyvtáráépület, az áttekinthető, jól rendszerezett szabadpolcos kínálat, a kényelmes bútorzat, az emberekkel bábni tudó könyvtáros azokat is becsábíthatja, olvasóvá teheti, akik eddig nem szívesen találkoztak az írott szóval. De ennek az ellenkezője is igaz: akármilyen „putriba” még a könyvszerető ember sem tér be olvasnivalóért. Aki civilizált környezetben él, nem szívesen teszi be a lábát zsúfolt, levegőtlen, lehangoló helyiségbe. Különösen a kultúrát nem ilyen helyen keresi.

Rég megdőlt az a tévhit, hogy a könyvtár kizárólag „könyv-tár”, a könyvek tárolására való hely. Parlagon hever a felhalmozott, forintban is kifejezhető szellemi érték, ha „lelőhelye” inkább taszít, mint vonz. Ezt bizonyítják a könyvtáros-tapasztalatok is. Kis falusi könyvtárakba beraktak néhány kényelmes karosszéket, asztalt — a forgalom két-háromszorosra nőtt. Jászberényi statisztika: 1971-ben a lakosság húsz százaléka látogatta a könyvtárat, az új épület átadása után 1972-ben 23,2 százalék — ez Jászberényben

ezer új olvasót

jelent. Vagy a szombathelyi számok: a régi Berzsényi Dániel megyei könyvtárnak 8 ezer olvasója volt, az új épület egy év alatt 5 ezer új könyvtárlátogatót hozott. Az építésszek hosszabb távlatban 10 ezer olvasóra számítottak, de már az első év forgalma meghaladta ezeket az elképzeléseket. És az új látogatók többsége olyan ember, akiről feltételezhető, hogy eddig is szüksége lett volna könyvtárra. Csupán azért nem ment oda, mert nem tudták megfelelő színvonalon kiszolgálni.

Van az Országos Széchényi Könyvtár könyvtártudományi és módszertani központjának egy négy éve megjelenő kiadványa. Ez a kiadvány a TEKE, azaz *Településeink könyvtári ellátása* címmel ismerteti a tanácsai és szakszervezeti könyvtárak statisztikai adatait. Kerületek, városok, községek a lakosság száma szerint csoportosítva szerepelnek benne, és a mintegy harminc mutató alapján összehasonlításokra nyílik mód, mindenki megállapíthatja, hogy „hol tart” a többiekhez képest, hol vannak a követendő példák. A mutatók között szerepel a többi között a gyűjtemény gyarapítására fordított összeg, az új szerzemények mennyisége, a beiratkozott olvasók száma, a könyvek forgássebessége, az olvasók aránya az összlakossághoz viszonyítva.

Szembeszökő különbségek ütköznek ki a

könyvállomány gyarapítására

fordított összegeknél. Például Egerben 323 878 forintért vásároltak könyvet, míg a majdnem azonos népességű Sopronban mindössze 154 886 forintért. Budapest XXII. kerületében, ahol hozzávetőlegesen ugyanannyian élnek, mint ezekben a városokban, az állomány gyarapítására fordított összeg csak 94 119 forint volt! Vagy hasonlítsuk össze a kisebb városokat, például a 20 ezer körüli népességű Tatát és Békést. Az előbbi 160 531 forintot fordított könyvvásárlásra, az utóbbi 35 960-at.

A városi könyvtáraknak tartalmi teljességgel kell gyűjteniük a könyvtermést. (Ez azt jelenti, hogy nem feltétlenül szükséges az újabb és újabb kiadásokat beszerezni). Ezt a minimális célt évi 120–150 ezer forintos könyvvásárlással lehet elérni. Eszerint az imént említett Békés *ennek csak az egyötödét veszi meg*. Ami nem csupán mennyiségi hiányokat jelent. Az első ötödészáz óhatatlanul a leggyakrabban keresett, a tömegigényre számító könyvek beszerzésére irányul. *Eppen a magasabb színvonal, a minőség marad ki.* És hol vannak az olvasók, amelyek elengedhetetlenek a gyakorlati szakemberek — pedagógusok, orvosok, jogászok, mérnökök — számára? Hol vannak a helyi érdekességű kiadványok, dokumentumok?

Feltűnő, hogy a budapesti könyvtárakban az állományfejlesztésre fordított összeg rendkívül alacsony. Az orszá-

gos könyvtárak egyáltalán nem pótolhatják a kerületiek, különösen a külső kerületekben levőket. Ezeknek voltaképpen a városi könyvtárakkal azonos színvonalú szolgáltatásokat kellene nyújtaniuk. A számadatokból is kiderül, hogy ezt a szerepet nem képesek magukra vállalni. Az imént említett, XXII. kerületi adat mellett vessük össze a 100 ezer lakosú Győr és a 90 ezer lakosú XVIII. kerület állománygyarapítását: 456 ezer forint az egyik, 136 ezer a másik. 60 ezernél többen élnek Szombathelyen, ahol 523 421 forint értékben gyarapodott a gyűjtemény, míg az ugyancsak 60 ezer fölötti népességű XV. kerületben 154 704 forinttal! Így fordulhat elő az is, hogy a szűk befogadóképességű országos könyvtárakban a kutatómunkát végzők kénytelenek sorba állni olyan olvasók miatt, akik egy megfélemlően felszerelt kerületi könyvtárban megtalálhatnák a keresett könyveket.

Már ez a néhány kiragadott szám is jelzi a problémákat. Némely helyen még nem tudatosodott eléggé, hogy a közművelődésben az iskola mellett a könyvtárat

az első hely illeti meg.

hiszen a legszélesebb rétegek találkozhatnak itt irodalommal, tudományokkal, művészetekkel. A klubokról, mint az önművelés leghatékonyabb műhelyeiről sok szó esik manapság, de azért nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy a rendszeresen olvasó, értelmes emberek képesek csak igazán hatékony klubéletre.

Nem nehéz eldönteni, hogy a vízhálózat kiépítése, vagy a művelődési ház felépítése közül melyik legyen az első. De az alapvető szolgáltatások megoldása után a tanácselnöknek döntenie kell a nem létszükségleti szolgáltatások fontosságai sorrendjéről. A rangsor megállapítása nehéz — mindent egyformán fontosnak érez. És — mint a statisztikából kiderül — sok helyütt éppen a könyvtárak szorulnak a léghátsó helyre. Pedig a könyvtár nemcsak a közművelődés legfontosabb és nélkülözhetetlen eszköze, hanem egy közösség kultúrájának ápolója, szétsugárzója és — tükre is.

b. i.